

"והערב נא" - בין הזמנים

הערות המערכת: מהדורת עלון "והערב נא" מיוחדת לבין הזמנים חוזרת ובגדול!!!

נשמח עדיין לקבל הערות והארות, חידודים ופירושים למייל: elkanaacoen@gmail.com או למייל: elkanak331@gmail.com תודות למי ששיתף איתנו פעולה/ שלח תוכן / הפיץ / העיר הארות/ הערות.

בברכה, מערכת עלון "והערב נא-בין הזמנים"

תוכן הגיליון:

עמוד 1: פינת הירושלמי השבועית.

עמוד 2: חידון+טעם בקטנה.

עמוד 3: סיפור - המחילה שגרסה לשמחה כפולה ומכופלת...

עמוד 4: כתב חידה ופירוט; עם טעימות מהדף היומי.

הדלקת נרות השבת:

ירושלים: 7:10, תל אביב: 7:25,

חיפה: 7:20, באר שבע: 7:29.

צאת השבת:

ירושלים: 8:26, תל אביב: 8:29,

חיפה: 8:30, באר שבע: 8:26.

שבת שלום ומבורך!

תשובות לחידון: 1/ איש לשון חשיבות ולכן מדובר באנשים צדיקים. 2/ נבונים. 3/ נחשים בקורות ועקרבים בקשתות. 4/ בזה שה' מבטיח להעלותם לא"י. 5/ חברון. 6/ דרך הר שער. 7/ על שם שהראו אימתם. 8/ 10 גיל 20 ומעלה. 9/ שלא נתנו אוכל ומים. 10/ א"י שנתתי לאברהם.

פינת הירושלמי השבועית

מאת הרב אברהם הכהן בל"ס - ראש מכון אורות הירושלמי

כיצד גורמים לרפיון רוח?

דברים א, כה: "אנה אנחנו עלים אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו ערים גדולות ובצורות בשמים וגם בני ענקים ראינו שם".

ירושלמי מעשרות א, ב: "הרימונים משימסו... ר' יודה בר פזי בשם ר' יהושע בן לוי: משיכניסו מחצה. ר' יונה בעי: דילמא מן רבנן דאגדתא הוא שמע לה: 'אחינו המסו את לבבנו' - פלגון לבבינו (-ר' יונה שאל: האם ר' יהושע בן לוי שמע את הדין הזה מרבנן דאגדתא, שהם דורשים 'אחינו המסו את לבבנו' - חצו את לבבנו).

המשנה (מעשרות פרק א משנה ב) דנה בשאלה מהו השלב בו הרימונים חייבים במעשר. קובעת המשנה 'משימסו'. מהי כוונת המשנה בביטוי זה?

ישנה מחלוקת בדבר. ר' יודא בן פזי בשם ר' יהושע בן לוי אומר: משעה שיגיעו לחצי ההבשלה של הפרי. יתכן מאוד שדין זה נסמך על דרשתם של רבנן דאגדתא (-הרבנים המומחים לענייני אגדה) המסבירים שהמרגלים המסו את לבו של העם, כלומר, חצו את לבו.

הרעיון אותו מעלים רבנן דאגדתא הוא שכל עוד אדם שלם בצדקת הדרך קשה להשפיע עליו, אולם ברגע שמביאים אותו לידי ספקות, כלומר, חוצים את לבו ומחשבותיו אזי מצליחים להפילו. כדי להחזיר מעמד נוכח ירידות ומשברים צריכים אמונה חזקה בצדקת הדרך, אמונה שלמה שלא ניתן לשברה.

חידון קצר על הפרישה עם רש"י

1. מדוע הכתוב הוצרך לכתוב "אנשים חכמים ונבונים וכו'" - וכי יעלה בדעתנו לשים נשים על כס המשפט? (א', י"ג רש"י)
2. איזה מידה מתוך שלושת המידות לא נמצאה בשביל אלו שצריכים לכהן כראשי עמ"י? (א', ט"ו)
3. מה היה במדבר שהוא היה כל כך "גדול ונורא"? (א', י"ט רש"י)
4. "ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלוקים" - באיזה דבר עמ"י אינו מאמין? (א', ל"ב ברש"י)
5. מהי הדרך בה דרך כלב בן יפונה? (א', ל"ו רש"י)
6. "ונפן ונסע המדברה" - דרך איפה היו נוסעים אילו לא היו חוטאים? (ב', א' רש"י)
7. על מה לענקים ולמואבים קרו "אמים"? (ב', י"א רש"י)
8. מאיזה גיל הם אנשי המלחמה המוזכרים בפסוק? (ב', ט"ז רש"י)
9. "כאשר עשו לי בני עשיו" - לאיזה עניין? (ב', כ"ט רש"י)
10. מהי "ארץ רפאים" (ג', י"ג רש"י)

*תשובות נמצאות בעלון!

טעם בקטנה - ווארטים ופנינים מישולבי חן

"בְּחֶרֶב לְאִמֶּר" - מדוע נאמר בכתיב חסר? לאמר לך שאם לא תקיימו את התורה, אני מביא עליכם חרב (בעל הטורים)

"אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (יט, ו)

כתב רש"י: "אלה הדברים - לא פחות ולא יותר."

וכתב הגור אריה: "ואם תאמר, ואיך היה עולה על הדעת, שיהיה משה מוסיף על דברי ה' ונאמר (משלי ל', ו') 'אל תוסיף על דבריו' ויש לומר, שהיה עולה על הדעת, שמשה יהיה מפתה אותם מעצמו, לא שיוסיף על דבר ה', רק יהיה מוסיף עליהם דברי ריצוי מעצמו, ויאמר להם שאלה דברי עצמו, - גם זה אסור. וטעם הדבר, שלא יאמרו אחר כך כי נתפתו יותר מדי לקבל [את] התורה."

ורבינו עובדיה מברטנורא כתב: "פירוש, שהכתוב בא למעט, כלומר, את הדברים האלה ממש תדבר אליהם, ולא תוסיף להם יעודים טובים, כדי שלא יקבלו המצוות על מנת לקבל פרס. וגם לא תפחות מהם, שמא יתייראו מעונש, ויבואו לקבל המצוות מיראה. ונפקא מינא לדורות, כשיבוא הגר להתגייר ולחסות תחת כנפי השכינה, אין להרבות לו ביעודים טובים וגם לא באזהרות ועונשים, לסיבה זו" "ויחן שם ישראל נגד העם" - מלשון חן, שכ"א מישראל מצא חן בעיני חבירו (ובזכות העין הטובה-) והיו כאיש אחד בלב אחד ועל כן זכו לקבל את התורה. נלקח משמועות יצחק, לר' יצחק מווקרא זצוק"ל.

הכנות לצורך הצום:

- א. בשבת שלפני הצום מותר לאכול יותר מן הרגיל למרות שברור שעושה זאת בשביל הצום, אולם אם עושה כך, אסור לו להגיד בפיו שעושה זאת לצורך התענית. (הרב אלישיב זצ"ל בספרו אשרי האיש ח"ב פל"ד אות י"ז וח"ג פ"ע אות ו')
- ב. יש אומרים כי מותר לקחת 'קלי צום' בשבת לצורך הצום, ויש לכך החמרות כגון שיי"א כי צריך לערבב את אותו 'קלי צום' עם מאכל או משקה - בערב שבת, אולם אם צריך לקחת 'קלי צום' ושכח לערבב במשקה או במאכל מערב שבת, מותר לאוכלו. (בית לוי ח"ג עמוד כ"ב אות י"ד)

סיפור - המחילה העיוותפת שהביאה לשפחה

זה היה בביתו של איש יקר ובעל חסד, אשר פתח את ביתו לרווחה לכל אורח, חולה ונזקק. תמיד סעדו על שולחנו אורחים שונים ממקומות מגוונים, באהלו מצאו פינה חמה כל סוגי האנשים. על אורחיו הקבועים, נמנה אדם גלמוד ובודד, אשר היה סועד על שולחנו מדי שבת בשבתו. שבת אחת, בעת הסעודה נפגע האורח שכבר הפך לבן בית. משהו לא היה מספיק לכבודו לפי טעמו, והוא החל זועק וצועק על הפגיעה האיומה בכבודו, ובין היתר – מתפרץ גם על בעל הבית. בתחילה שתק המארח, קיבל באהבה ובהבנה את ההפרעה, וחשב כי בעוד מספר דקות ישכח הדבר ולא ייזכר עוד, אך הלה לא נרגע... התפתח דין ודברים סוער, מריבה של ממש פרצה, ובעיצומה – קם האורח ועזב את הסעודה, ולא שב אל הבית יותר... העניין כמעט שנשכח, אף שעדיין תפס פינה מציקה בלבו של המארח, שהיה באמת יהודי בעל לב טוב, וחרה לו הדבר כיצד הגיע למצב של מריבה והשפלה כלפי אורחו המסכן. אך מה יעשה, כך הצדיק את עצמו, הלא לא נותרה בידו ברירה...

ימי עשרת ימי תשובה הגיעו, ימים בהם כל יהודי עושה חשבון נפש ובודק בחדרי לבו מה עבר עליו בשנה האחרונה. אשתו של בעל הבית זכרה בסיפור המעשה, ופנתה לבעלה: אולי עכשיו, לקראת יום הכיפורים, תבקש את סליחתו של האורח שנפגע? נכון שהצדק איתך, אך אולי עדיף לוותר, ולשוב ליצור עמו שלום ואחוה?

בתחילה סירב לשמוע. "הן אני כאן בעל הבית, ואורח זה שנהנה פה במשך תקופה, הכריחני בהתנהגותו הנלוזה להשתיקו. שאני אבקש ממנו סליחה?"! שאל בתדהמה.

אך רעייתו חיכתה לטיעון הזה כדי לשוב ולטעון: "הן כבר תקופה ארוכה יש לנו בת בשידוכים, שמא עניין זה הוא המעכב בעדנו מלחוג את שמחת אירוסיה? הרי נכון שהצדק אתנו – אבל אולי המחלוקת הקטנה עם האורח הזר היא המונעת מהשמחה לפרוץ לביתנו?"

האיש השתכנע, והחליט לחפש אחר האורח. 'מי יודע', הרהר שוב ושוב, 'אולי המחלוקת עם האורח חמורה כל כך, עד שהיא המעכבת את שמחתי... אולי שערי שמים סגורים בפניי, רק כי מסתובב יהודי שנפגע ממני... אעשה כל מאמץ לאתר את האורח, ליישב עמו את ההדורים, ובזכות זה אזכה לפתוח לי שערי שמים ולהביא את השמחה אל ביתי!' – החליט באומץ.

אלא שהמשימה לא הייתה קלה, לאחר חיפוש ארוך, גילה בעל הבית שהאורח עבר להתגורר בחו"ל, רק אחרי מאמץ רב הצליח לייצור עמו קשר. כששמע האורח את קולו של המארח מעבר לקו, השתררה שתיקה המומה, רגע לפני שפרצו מפיו ביטויי התרגשות עזים. האורח נפעם מגדולתו של המארח שהתאמץ כל כך לאתרו ולבקש את סליחתו, וכמובן – מחל לו על אתר, והשיחה הסתיימה באיחולי 'גמר חתימה טובה' ושברוב מאוד יזכה לערוך שמחה.

לפעמים, סוד קסמו של השלום והאחוה פועל את הישועה מיידית, ובאופן כה בולט. כבר במוצאי יום כיפור התקשר שדכן, אשר הציע הצעה כלילת מעלות, חתן ייחודי שממתין בדיוק לבתו של בעל הבית... בליל ערב חג הסוכות נשברה הצלחת, והצדדים שתו 'לחיים' בשמחה, תוך שהאב המאושר אינו יודע איך להודות לבורא העולם על האושר הרב שנפל בחלקו, על הישועה המיידית המוכחת בזכות הבריחה ממחלוקת...

אך סיפורנו לא תם עדיין. לאחר החג נערכה שמחת האירוסין בהשתתפות בני משפחה, מכרים, שכנים, ועוד, והנה בעיצומה של השמחה, בין הברכות המרגשות לטעימות העשירות, הופיע אורח מפתיע במיוחד... היה זה אותו אורח גלמוד, שאך לפני שבועיים שהה בחו"ל ומשם סלח על הפגיעה בו, והנה, הפלא ופלא – גם הוא כאן בשמחה, נרגש ומרקד, שש וששמח...

האב והאורח לחצו ידיים בידידות, ואז אמר האורח המפתיע, וחשף טפח נוסף עד היכן כוחו של השלום: "אתה בטח מתפלא מדוע הגעתי הנה מחו"ל, וכיצד קרה שמיד אחרי החג באתי לכאן בזריזות ועוד הספקתי להשתתף בשמחתך... ובכן" – המשיך האורח והכריז בהתרגשות – "הנני לבשר שבשעה טובה, לאחר שנות בדידות ארוכות, גם אני התארסתי אמש עם כלה מארץ ישראל! "מזל טוב!" – הכריז המחותן בהתרגשות, ושב ולחץ את יד אורחו. "זכינו, בסייעתא דשמיא! בזכות המחילה המשותפת, בזכות שמחקנו את פגיעות העבר והתחלנו בחיים חדשים בשלום ואהבה – זכינו לערוך שמחות באותה עת..."! (הרב אלימלך בידרמן שליט"א)

העקור לפתרון הכתב חידה

1. = הפתרון (המקור לפיתרון) של שורה אחד.
2. = הפתרון (המקור לפיתרון) של שורה שתיים, וכן הלאה.
1. (שו"ע מו, א)
2. (עירובין ב, ד)
3. (שמות יב, יא)
4. (מלכים א' כ, יא)
5. (שיר ששרים בסעודת ליל שבת)
6. (משלי לא, כד)
7. (משלי לא, יז)
8. (בקניות)
9. (יואל א, ח ובקינות)
10. (שבת י, ד)
11. (בראשית ג, ז)
12. (הפטרות פרשת אמור)
13. (שמות כט, ט)
14. (יחזקאל מד, יח)
15. (מדות ג, א)
16. המעפילים בפרשתנו
17. (דברים א, מא-מד)
18. (שופטים ג, טז)

כל הרוצה לקבל פתרון מלא של
הכתב חידה שישלח מייל
ל alonalon7761gnail.com או
elkanak331@gmail.com

כתב חידה עיטותי לשולחן
שבת

1. בְּרָכָה תֵּן עַל שְׁלֹךְ בְּגִבּוֹרָה,
2. פֶּסַע לְבוֹר, וְלִשְׁאֵר עֲשָׂרָה,
3. בְּחַפְזוֹן תֹּאכַל בְּזֹאת הַצּוֹרָה,
4. וְאַל תִּתְּהֵלֵל בְּמִהְרָה.
5. אַךְ אוֹתָהּ תִּתְּהֵלֵל בְּשִׁירָה,
6. עַל הַכְּנַעֲנִי בְּמִכְרָה,
7. וְעַל עוֹזֵה בְּזִמְרָה.
8. וְכִמּוֹ הַקִּינָה בְּתוֹרָה,
9. עַל בְּעַל, אֵלֵי מָרָה.
10. בְּאַמֶּת לְפָנֶיהָ וְאַחֲרֶיהָ
נְאֻסָּרָה,
11. וְשְׁנֵיכֶם יַחַד פְּסוּ בְּתַפְיָרָה.
12. לְבָנֵי צְדוֹק ה' הוֹרָה,
13. בְּמִסּוֹבֵב ל"ב לְתַפְאָרָה,
14. עַל זְעָה שֶׁהִיא אֲסוּרָה,
15. וְשִׁימוּ לֵב לְמִקּוֹם סִיקְרָא.
16. וְאַצְלֵנוּ בְּשֶׁהָעַם הַמָּרָה,
17. כְּלִיָּהֶם לֹא הוֹעִילוּ לְדַבּוֹרָה,
18. כְּגִמְד שְׁתַּחַת, לְאֵטֹר בָּא
לְעִזָּרָה.

טעימות עהדף היומי

- "על שם סוכה קרויה הסכך" כך מבאר רש"י במשנה (ב). ולכן אם "חמתה מרובה מצילתה" – פסולה, העיקר בסוכה הוא הצל שלה, ולא עצם המבנה שמספיק שהוא יהיה דירת עראי (וידועה המחלוקת האם לישראל במדבר היו סוכות ממש או ענני כבוד קרויים סוכות? ולפי רש"י מבואר – שהסכך הוא העיקר, ובלשון הפסוק (המובא בגמ' ב'): "וסוכה תהיה לצל" – וכשיטת רבי זירא על פסול סוכה שלמעלה מ-20 אמה – שאינו יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות. כך גם עולה מהגמ' בדף ה: שמוכיחה על שיעור הגובה הנמוך לסוכה 10 טפחים מהכרובים שגובהם היה 10 טפחים ומעליהם היו כנפיהם סוככים – "וכנפיהן למעלה לגבהן היו פרוסות, אלמא – תחת כנפיהם עשרה טפחים חלל עד הכפורת וקרי להו סוכה" – לשון הזהב של רש"י שם, ולשיטתו במשנה, מתיקות התורה.
- ישנה חקירה האם דין חינוך בקטן מדרבנן (שהרי מהתורה הוא פטור ממצוות) הוא דבר שהטילו חכמים על הקטן עצמו, או שזו מצוה המוטלת על הוריו (שהרי סוף כל סוף אי אפשר להטיל על הקטן אחריות באופן מהותי, וכך גם במצוה מדרבנן) מרש"י (ב): עולה לכאורה שהמצוה מוטלת על הוריו – "שהזקיקו להרגיל את הקטן" – כלומר שהמצוה היא על הוריו שירגילוהו.
- "תפסת מרובה לא תפסת" (ה'). – מדוע? מבאר רש"י שצריכים להיות זהירים ולא להסיק מסקנות מרחיקות לכת שאינן בטוחות, אלא יש לתפוס את ה"מועט" – שהוא ודאי – "כל דבר שמשמעו מרובה ומועט" – כלומר או כך או כך, "...ואם תפסת המרובה – לא תפסת, שאתה נראה כשקרן בדבריך, ושמא המועט יש לך לתפוס ואתה הרבית לתפוס! ... אבל כשתתפוס המועט, אם יוסיפו – טוב, ואם לאו – מה שתפסת – תפסת! ומשל הוא" – ולקח מוסרי חשוב להנהיג האדם בדרכיו.
- יסודות המתמטיקה ידועים לגמרא: "כל שיש בהיקפו 3 טפחים יש בו רוחב טפח" (ז:)- (פאי 3.14)